

УДК

В.Й. Білоус,
член-кореспондент Інженерної Академії України, викладач;
Н.К. Місяць,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Житомирський педуніверситет)

ЛІКАРСЬКА, ПЕДАГОГІЧНА ТА НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ТАЛИМОНОВИЧА ЯМКОВОГО

Автори представляють лікувальну, викладацьку діяльність покійного І.Т. Ямкового.

І.Т. Ямковий народився 13 травня 1929 року в селі Білилівка Ружинського району Житомирської області в родині ветеринарного фельдшера Талимона Івановича Ямкового та Ганни Оніківни. З глибокою повагою і захопленням згадував Іван Талимонович про свого батька. Він був працювитою людиною, дбайливим господарем, ніжним чоловіком, турботливим батьком. Талимон Іванович чотири рази нагороджувався хрестом святого Георгія, був повним Георгіївським кавалером [4: 110-112]. У 1938 р. його заарештували і вислали до таборів [1;2]. Двадцять років чекала дружина з двома дітьми (третю дитину родина втратила в роки голоду) на його повернення з далекого Сибіру, та через роки чекання отримала лише холодну офіційну довідку про смерть Талимона Івановича від паралічу серця. Ця звістка остаточно підірвала здоров'я матері. Багато років по тому, працюючи з архівними документами для своєї книжки "Геноцид", Іван Талимонович знайшов документи про те, що батько був розстріляний ще у 1938 році [4:113-114], і всі чекання дружини і дітей були приреченими. Остатніми словами батька, зверненими до матері, коли вже на нього чекав чорний ворон, було прохання дати дітям освіту. Мати зробила все, що від неї залежало.

Іван був здібним і вчився в школі непогано, однак відчуття невпевненості й страху переслідували його до її закінчення. Не раз директор школи П. Загороднюк погрожував хлопцеві: "Твій батько – ворог народу, а ти – "вражєе отребье". Я тебе вишвиру з школи" [4:123]. Після закінчення школи Іван вирішив їхати з села: дуже хлопцеві хотілося вчитися на лікаря. Проте голова сільради А.Т. Чижевський відмовив Івану у видачі довідки, що у той час заміняла паспорт, та ще й брутально вилаяв. Довелося хлопцю вдатися до хитроців і прийти за довідкою до секретаря сільради тоді, коли голова поїхав на кілька днів до райцентру.

У 1950 році Іван Ямковий був зарахований до Львівського медичного інституту. Студент Ямковий весь час навчання змушений був працювати. Він був препаратором, а потім старшим лаборантом кафедри нормальної анатомії, топографічної анатомії та оперативної хірургії, а в останній рік навчання виконував обов'язки асистента кафедри топографічної анатомії. Поєднання навчання і роботи дало Івану Талимоновичу змогу набути ґрунтовних знань і досвіду оперативного втручання.

У 1956 році І.Т. Ямковий закінчив медичний інститут і розпочав свою лікарську діяльність хірургом-ординатором Смільчинської районної лікарні в Житомирській області, а у березні 1957 року наказом обласного відділу охорони здоров'я його було переведено на роботу в Житомирську обласну лікарню на посаду лікаря-анестезіолога та за сумісництвом ординатора хірургічного відділення (0,5 ставки). Тут доля звела Івана Талимоновича Ямкового з головним лікарем обласної лікарні Олександром Федоровичем Гербачевським, який всіляко підтримував молодого лікаря в організації наукової лабораторії. Наукові пошуки молодого лікаря увінчалися успіхом і знайшли визнання серед фахівців. 11 березня 1965 року І.Т. Ямковий першим з практичних лікарів області захистив кандидатську дисертацію на тему: "Комплексне лікування правця із застосуванням м'язевих релаксантів та нейроплегічних засобів". Пізніше завдяки піклуванню і допомозі І.Т. Ямкового ще чотирі лікарі обласної лікарні виконали і успішно захистили кандидатські дисертації: А.О. Савченко, В.М. Красномоєць, Г.М. Сальков, В.П. Євтушенко.

В Житомирській обласній лікарні І.Т. Ямковий заснував реанімаційно-анестезіологічну службу. У 1959 році він був запрошений академіком АМН УРСР, заслуженим діячем науки УРСР, директором інституту серцево-судинної хірургії Миколою Михайловичем Амосовим для читання курсу лекцій з анестезіології лікарям-курсантам у Київському інституті удосконалення лікарів. Незабаром Житомирська обласна лікарня стала базою передового досвіду в галузі анестезіології та реаніматології не тільки в області, а й в Україні. За досвідом до обласної лікарні приїздили лікарі-анестезіологи з Дніпропетровська, Вінниці, Луцька, Рівного, Харкова, Чернівців та інших міст України, де організовувалися відділення анестезіології.

І.Т. Ямковий працював анестезіологом-реаніматологом, він мав вищу кваліфікаційну категорію, виконував найскладніші оперативні втручання, у тому числі на серці, стравоході, шлунку. І.Т. Ямковий першим в обласній лікарні освоїв і успішно виконував екстирпацію гортані, резекцію шлунка за методом Більрот I та Більрот II в

модифікації Гофмейстера-Фінстерера, екстирпацію матки за Вертгейма, екстирпацію товстого кишківника з мобілізацією і вшиванням його у пряму кишку. І.Т. Ямковий освоїв судинний шов і багато інших оперативних втручань. Він вперше у тодішньому Радянському Союзі розробив методику комплексного лікування надзвичайно важкого захворювання – правця. Спільними зусиллями лікарів-епідеміологів, інфекціоністів та анестезіологів в області була проведена значна робота по профілактиці цього захворювання, яка дала змогу знизити його у 4-6 разів.

І.Т. Ямковий відзначався високою ерудицією, добре знав вітчизняну та зарубіжну медичну літературу. В його особі гармонійно поєднувались лікарська майстерність, винаяткова чуйність і увага у ставленні до хворих, вимогливість і доброзичливість до колег, з якими він щедро ділився знаннями і досвідом (А.О.Савченко, Е.Я. Доморацький, С.М. Гінзбург, Ю.І. Тузов, О.А. Фом'юк та інші).

22 серпня 1966 року І.Т. Ямковий був зарахований на посаду керівника курсу цивільної оборони в Житомирському педагогічному інституті. Тут він розгорнув активну організаційну і санітарно-просвітницьку роботу серед студентської молоді. Через два роки Вища Атестаційна Комісія СРСР присвоїла І.Т.Ямковому вчене звання доцента. Після виходу наказу "Про організацію в Житомирському педінституті кафедри цивільної оборони (8 грудня 1977 року) І.Т. Ямковий бів призначений на посаду завідувача цієї кафедри (1 лютого 1978 року). Створена кафедра проводила значну роботу по підготовці медичних сестер цивільної оборони. Всі випускниці педінституту проходили курс медицини, що включав розділи "Хірургія", "Терапія", "Інфекційні хвороби", "Цивільна оборона", "Фармакологія". Після складання державного екзамену з медичних знань студентки отримували свідоцтво медичної сестри цивільної оборони. З ініціативи І.Т. Ямкового у вузі було організовано санітарну дружину, яка неодноразово виборювала призові місця в обласних змаганнях сандружин. І.Т. Ямковий разом з ректором інституту І.Ф. Осляком, а пізніше П.С. Горностаєм, І.М. Кучеруком постійно дбали про зміцнення матеріальної бази кафедри, про поліпшення рівня медичної підготовки студентів. У педагогічному інституті було обладнано декілька кабінетів медицини, організовано медичну практику студентів в обласному військовому шпиталі та в обласній лікарні. Враховуючи профіль вузу, у 1991 році кафедру було перепрофільовано і перейменовано у кафедру "Основ медичних знань і охорони здоров'я дитини". До самої смерті І.Т. Ямковий очолював роботу цієї кафедри, залучав до викладацької діяльності кращих лікарів міста.

Викладацьку діяльність І.Т. Ямковий поєднував з роботою лікаря-анестезіолога, з науковими дослідженнями. В цей час він плідно співпрацював з редакціями журналів "Вестник анестезиологии", "Врачебное дело", "Вестник хирургии", "Клиническая хирургия", "Новый хирургический архив", "Ортопедия, травматология и протезирование", "Кардиология", де вміщував результати узагальнень свого багаторічного досвіду. І.Т. Ямковий виїжджав на наукові конференції з доповідями про лікування правця до Львова і Києва, брав участь в роботі I з'їзду анестезіологів УРСР, де разом з О.Ф. Гербачевським представляв матеріали про організацію реаніматологічної допомоги в умовах обласної лікарні (1966р.), він виступав з доповідями на XI з'їзді хірургів України в Одесі (1970р.), на VI міжнародному симпозиумі з анестезіології у Москві (1973р.), на II з'їзді анестезіологів-реаніматологів УРСР у Києві (1974р.), на IV – у Дніпропетровську (1984р.), на V – у Ворошиловграді (1988р.), виїжджав на Європейський Конгрес анестезіологів у Берлін (1970р.).

Очолюючи кафедру "Основ медичних знань і охорони здоров'я дитини", І.Т. Ямковий приділяв значну увагу санітарно-просвітницькій роботі серед студентства, про що свідчать його повідомлення на науково-практичних конференціях: "Підготовка студентської та учнівської молоді до надання невідкладної медичної допомоги потерпілим при клінічній смерті", "Навчання студентів самоконтролю зору" (разом з лікарем-офтальмологом В.Й. Білоусом), Роль студентської молоді у попередженні алкоголізму серед школярів" (разом з лікарем В.А. Батраком), "Участь школярів старших класів у наданні невідкладної допомоги при різних ушкодженнях" та інші.

І.Т. Ямковий відзначався високим рівнем культури взаємовідносин. Досягнувши наукової зрілості, набувши непересічного лікарського досвіду, він завжди пам'ятав про свого наставника, своїх колег, своїх земляків. З-під його пера виходять статті, присвячені О.Ф. Гербачевському, книжка до 220-річчя першої Житомирської міської лікарні (разом з С.П. Щербою, О.С. Кузмінім) [3]. Кров'ю серця і жалем душі Іван Талимонович пише книжку "Геноцид", яку присвячує батьку і матері, сільчанам-землякам. На сторінках цього архівно-документального нариса розгортаються картини життя багатостраждальної України, рідного для автора села Білилівки та й самого Івана Талимоновича. Автор поетично оспівує природу своєї малої Батьківщини – цього куточка польського краю, своїх батьків, знов і знов переживає страшну ніч арешту батька, довгі роки життя з ярликом "вražьего отребья", жахи війни і окупації, свій шлях у медицину, сповнений щоденної праці і пошуків.

За плідну наукову та викладацьку діяльність І.Т. Ямковий неодноразово нагороджувався Почесними грамотами Житомирського педінституту (1979, 1989 р.р.), робота лікаря І.Т. Ямкового відзначена медаллю "За трудову доблесть" та значком "Відмінник охорони здоров'я". У 2000 році Іван Талимонович став лауреатом обласної премії імені О.Ф. Гербачевського.

Вірним другом і помічником в усіх справах для І.Т. Ямкового була його дружина Інна Георгіївна, яка тривалий час очолювала кардіологічну службу області. Іван Талимонович і Інна Георгіївна виростили і виховали двох дочок, які продовжують лікарську династію Ямкових. Наталія Іванівна працює терапевтом у Луганську, а Ганна Іванівна – сімейний лікар першої поліклініки територіального медичного об'єднання №1 міста Житомира та за сумісництвом викладач кафедри основ медичних знань Житомирського педуніверситету.

15 квітня 2001 року перестало битися серце Івана Талимоновича Ямкового. Його було поховано на Корбутівському кладовищі в Житомирі.

Іван Талимонович Ямковий, кандидат медичних наук, засновник реанімаційно-анестезіологічної служби на Житомирщині та в Україні, усім своїм життям стверджував принципи гуманізму. Більше сорока років віддав він благородній справі лікування людей і вихованню молодого покоління. Іван Талимонович мав розум вченого і палке серце патріота, був справжнім сином своєї багатостраждальної землі.

Рідні, друзі, колеги і численні пацієнти та їх родичі пам'ятають Івана Талимоновича Ямкового – лікаря, викладача, науковця і громадянина.

*****

1. ДАЖО. –Оп.2. Спр. 6365 П.
2. ДАЖО. –Оп.2. Спр. 6540 П.
3. На варті здоров'я. До 220-річчя першої Житомирської міської лікарні. –Житомир, 1996. –144с.
4. Ямковий І.Т. Геноцид. Архівно-документальні нариси. –Житомир: Полісся, 1999. –212с.

Матеріал надійшов до редакції 01.03.02.

Белоус В.И., Мисяц Н.К. Лечебная, преподавательская и научная деятельность И.Т. Ямкового.

Авторы представляют лечебную, преподавательскую деятельность покойного И.Т. Ямкового.

Bilous V.Y., Misyats N.K. Medical, educational, and scientific activities of I.T. Ymkovyi.

The authors pay tribute to medical, educational, and scientific activities of the late I.T. Ymkovyi.